

MANIFESTAREA AGRESIVITĂȚII LA ADOLESCENȚI
ÎN CONTEXTUL NOILOR PROVOCĂRI SOCIALEAGGRESSIVE BEHAVIOUR AT ADOLESCENTS IN CONTEXT
OF NEW SOCIETAL CHALLENGES

CZU: 159.922.8.072.42

DOI: 10.46728/pspj.2022.v41.i2.p14-24

Iulia RACUdoctor habilitat în psihologie, conf. univ., Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă” <https://orcid.org/0000-0002-9096-7121>**Mirela STANCIU**drd., UPS „Ion Creangă”, consilier școlar, Peatra Neamț, România
<https://orcid.org/0000-0001-9569-6183>**Rezumat**

Articolul conține rezultatele studiului experimental al agresivității și corelatele acesteia la adolescenții contemporani în contextul noilor provocări sociale. Studiul experimental a cuprins un eșantion extins de 269 de adolescenți (143 adolescenți și 126 adolescente) cu vârsta cuprinsă între 14 și 19 ani. Pe întregul lot experimental am administrat Testul Autoaprecierea stărilor psihice Eysenck. Ca finalitate a studiului am stabilit că majoritatea adolescenților contemporani prezintă nivel moderat și ridicat de agresivitate, frustrare și rigiditate. Conform dimensiunii de gen nu am stabilit diferențe în manifestarea agresivității, frustrării și rigidității. În funcție de dimensiunea de vârstă nu semnalăm diferențe în agresivitate și frustrare, excepție este doar rigiditatea, care este mai accentuată la adolescenții de 18 – 19 ani. De asemenea, am stabilit că adolescenții cu nivel ridicat de agresivitate dau dovadă de nivel ridicat de frustrare, în timp ce adolescenții cu nivel ridicat de frustrare manifestă nivel ridicat de rigiditate.

Cuvinte-cheie: adolescență; agresivitate; frustrare; rigiditate; diferențe de gen; vârstă.

Abstract

The article describes the result of an experimental research of aggressive behavior and its correlates at contemporaneous adolescents in context of new societal challenges. Our study included 269 adolescent (143 boys and 126 girls) aged 14 to 19 years old. The Eysenck Self-assessment of mental states test was administrated to the entire experimental group. As a result, it was established that a huge number of contemporaneous adolescents presents a medium and a high level of aggressive behavior, frustration and rigidity. According to gender study no differences between adolescents were registered in aggressive behavior, frustration and rigidity. Also, depending on the age dimension, no differences in aggressive behavior and frustration were reported. The only exception is rigidity which is more pronounced at 18 – 19 years old adolescents. We also determined that adolescents with high level of aggressive behavior, exhibit a

high level of frustration, while adolescents with high level of frustration exhibit a high level of rigidity.

Keywords: aggressive behavior, frustration, rigidity, gender difference, age, adolescence.

Introducere. Potrivit D. Papalia, S. Wendkos Olds și R. Duskin Feldman adolescența este o etapă de tranziție în dezvoltare care marchează ieșirea din copilărie și intrarea în vârsta de adult. Autorii mai menționează că adolescența este o perioadă a oportunităților și riscurilor. În adolescență se produc importante modificări nu doar pe dimensiunea fizică, ci și pe competența cognitivă, socială, se dezvoltă autonomia, stima de sine [2].

Totodată, ținem să menționăm că adolescenții contemporani, în contextul noilor provocări societale, se confruntă cu pericole la adresa stării de bine atât pe plan fizic, cât și psihoemoțional. Profunde schimbări atât cele ce țin de caracteristicile vârstei, cât și cele la nivel de societate pot determina la unii adolescenți manifestări ce sunt în amplificare cum ar fi: tulburările de alimentație, stările depresive, anxietatea, revoltele, conflictele și comportamentele agresive [1, 2, 5]. Agresivitatea este o emoție negativă ce poate fi trăită de adolescenți sub forma unor reacții brutale, distructive și de atacare [3].

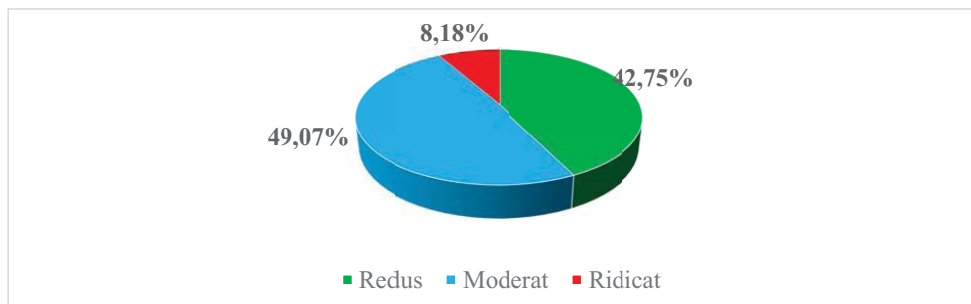
Scopul, ipotezele și metodologia cercetării Pornind de la cele expuse ne-am propus ca **scop** să investigăm agresivitatea și corelatele acesteia la adolescenții contemporani în contextul noilor provocări societale.

În conformitate cu scopul investigațiilor am lansat **ipoteza** studiului: *presupunem că există diferențe în manifestarea agresivității/frustrării și rigidității la adolescenți în funcție de vârstă și gen.*

Eșantion de cercetare a fost alcătuit din 269 de adolescenți cu vârsta între 14 și 19 ani: 143 subiecți de sex masculin și 126 subiecți de sex feminin. Conform criteriului vârstei adolescenții sunt repartizați după cum urmează: 90 adolescenți de 14 – 15 ani, 90 adolescenți de 16 – 17 ani și 89 adolescenți de 18 – 19 ani.

Instrumentele utilizate *Testul Autoaprecierea stărilor psihice Eysenck*, pentru a investiga agresivitatea, frustrarea și rigiditatea.

Rezultate și discuții. Figura 1 conține frecvențele adolescenților pentru nivelurile redus, moderat și ridicat de agresivitate.

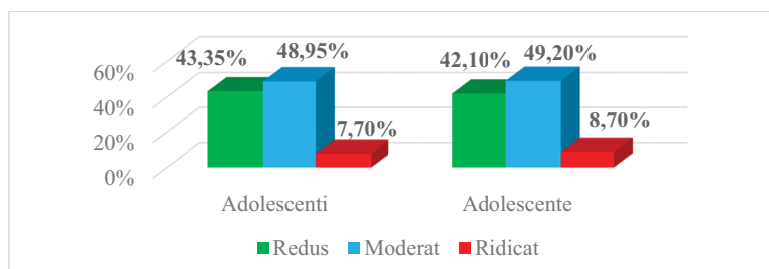
Fig. 1. Distribuția rezultatelor privind variabila agresivitate la adolescenți (%)

Frecvențele ilustrate în figura 1 iau forma următoarei distribuții: cei mai mulți din adolescenți prezintă nivel redus - **42,75%** și moderat - 49,07% de agresivitate. Adolescenții cu **nivel redus** de agresivitate se caracterizează prin liniște, cumpătate, stabilitate și echilibru emoțional. Ei demonstrează abilități de socializare și relaționare armonioase și bune cu cei din jur (semeni, cadre didactice și părinți). Ca acești adolescenți să dea dovadă de comportamente agresive e nevoie de confruntarea acestora cu stimuli externi puternici și persistenți, precum și trăirea experiențelor și circumstanțele frustrante, tensionate, stres și presiuni din partea celor din jur.

Adolescenții cu **nivel moderat** de agresivitate manifestă abilitate de a rezolva situațiile dificile și conflictele, dar nu își pot menține starea de liniște și echilibru pentru perioade de timp mai lungi. În situațiile de oboseală ei foarte ușor ajung

să fie nervoși, irascibili, nerăbdători, neastâmpărați și impulsivi. Pentru ei devine dificil să se controleze și pot intra în dispute și confruntări cu cei din jur. **Nivel ridicat** de agresivitate se atestă la **8,18%** din adolescenți. Cei din urmă pot manifesta agresivitatea în diferite conduite și reacții: gesturi amenințătoare, ridiculizarea colegilor și cadrelor didactice, utilizarea poreclelor, glumelor sarcastice, cinism, critică, răspândirea de bârfelor, punerea colegilor în situații umilitoare, amenințări verbale, iar uneori pot recurge la chiar și acte de violență fizică. Acești adolescenți nu acceptă compromisurile, sunt autoritari, lipsiți de empatie și pot avea tendințe sadice. Datorită agresivității excesive, ei prezintă pericol pentru cei din jur.

În continuare ne-am propus să investigăm modul de manifestare a agresivității la adolescenți în funcție de variabila de gen a adolescenților și adolescentelor (fig. 2).

Fig. 2. Distribuția rezultatelor privind variabila agresivitate la adolescenți în funcție de dimensiunea gen (%)

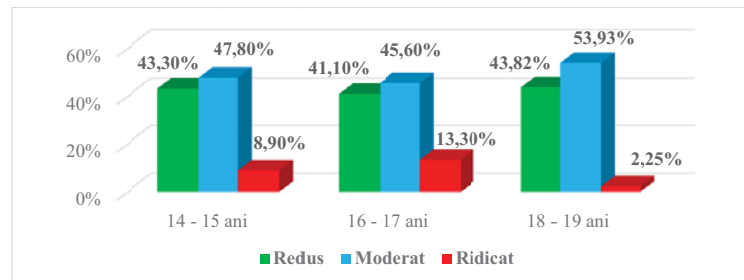
Conform datelor din figura 2 inițial vom analiza frecvențele nivelului de agresivitate la *adolescenți*: **nivel redus** de agresivitate - 43,35%, aproape jumătate din adolescenți - 48,95% demonstrează **nivel moderat** de agresivitate, în timp ce la 7,70% din adolescenți manifestă **nivel ridicat** de agresivitate. La adolescente frecvențele nivelului de agresivitate se

repartizează în următorul mod: un număr mai mare de adolescente - 42,10% dau dovadă de **nivel redus** de agresivitate, iar 49,20% atestă un **nivel moderat** de agresivitate, însă 8,70% din adolescente manifestă **nivel ridicat** de agresivitate.

Comparând frecvențele de agresivitate a adolescenților cu cele ale adolescentelor observăm că **nivelul redus** de agresi-

vitare predomină la adolescenți - **43,35%**, spre deosebire de adolescente - **42,10%**. Frecvențele pentru **nivelul moderat** la adolescenți sunt apropiate la adolescenți - **48,95%** și adolescente - 49,20%, și la **nivelul ridicat** de agresivitate, totuși, frecvențele la adolescente **8,70%** sunt mai mari ca la adolescenți **7,70%**.

Am studiat frecvențele pentru nivelurile agresivității la adolescenți în funcție de variabila de vârstă. Figura 3 ilustrează frecvențele nivelului de agresivitate la adolescenții de 14 – 15 ani, de 16 – 17 ani și de 18 – 19 ani pentru nivelurile redus, moderat și ridicat de agresivitate.

Fig. 3. Distribuția rezultatelor privind variabila agresivitate la adolescenți în funcție de dimensiunea vârstă (%)

Datele din figura 3 ne permite să evidențiem următoarea distribuție de frecvențe a agresivității în rândul adolescenților de **14 – 15 ani**: **43,30%** manifestă **nivel redus** de agresivitate, **47,80%** din adolescenți au **nivel moderat** de agresivitate și **8,90%** din adolescenți atestă **nivel ridicat** de agresivitate. La adolescenții de **16 – 17 ani** = **41,10%** prezintă **nivel redus** de agresivitate, iar **45,60%** indică un **nivel moderat** de agresivitate, la **13,30%** din adolescenți atestăm nivel ridicat de agresivitate. La adolescenții de **18 – 19 ani**: **43,82%** se caracterizează prin **nivel redus** de agresivitate, la peste jumătate din adolescenți - **53,93%**, de aceeași vârstă au marcat **nivelul moderat** de agresivitate, la un număr mic de adolescenți - **2,25%** se înregistrează **nivelul ridicat** de agresivitate.

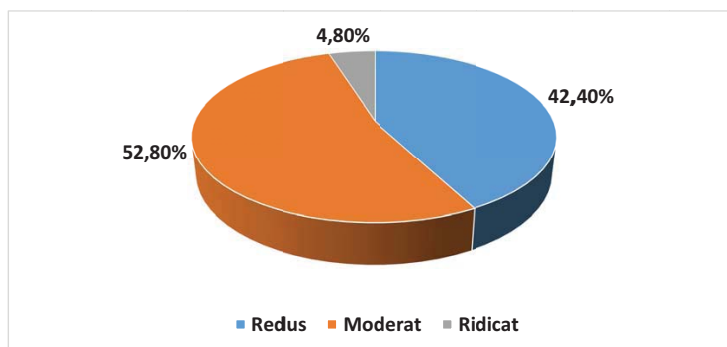
Analiza frecvențelor nivelurilor agresivității la adolescenții de 14 – 15 ani, cei de 16 – 17 ani și cei de 18 – 19 ani

ne permite să punem în lumină următorul tablou de rezultate: nivelul redus de agresivitate are frecvențe asemănătoare la adolescenții de 14 – 15 ani (43,30%) și adolescenții de 18 - 19 ani (43,82%), iar la adolescenții de 16 – 17 ani atestăm o frecvență mai mică pentru acest nivel de agresivitate (41,10%). Pentru nivelul moderat de agresivitate frecvența cea mai mare se întâlnește la adolescenții de 18 – 19 ani (53,93%), o descreștere a frecvențelor atestăm la adolescenții de 14 – 15 ani (47,80%) și cei de 16 – 17 ani (45,60%). În cazul nivelului ridicat de agresivitate, la adolescenții de 16 – 17 ani atestăm cea mai înaltă frecvență (13,30%), fiind urmați de adolescenții de 14 – 15 ani (8,90%) și adolescenții de 18 – 19 ani (2,25%).

Pe lângă agresivitatea manifestată la adolescenți am investigat de asemenea și frustrarea și rigiditatea și corelatele acestora. Frustrarea este starea celui care este privat de o satisfacție legitimă și este în-

șelat în speranțele sale. Frustrarea poate apărea în absența unui obiect, lipsei de bani, lipsei locului de muncă, sau întâlnirii unui obstacol în îndeplinirea dorințelor [4, 5]. De asemenea frustrarea se manifes-

tă în cazul în care persoana nu obține ceea ce consideră că ar avea dreptul (o promovare, o evaluare sportivă) [4, 5]. Figura 4 conține repartitia frecvențelor pentru frustrare la adolescenți.

Fig. 4. Distribuția rezultatelor privind variabila frustrare la adolescenți (%)

Rezultatele din figura 4 indică că **42,40%** din adolescenți au *nivel redus* de frustrare. Vom menționa că adolescenților cu un nivel redus de frustrare le sunt caracteristice următoarele: nemulțumire slabă de sine ce poate fi însoțită de anumite emoții specifice cum ar fi tristețea și supărarea; ei sunt destul de atenți la emoțiile și sentimentele pe care le trăiesc și le percep ca fiind niște avertismente de alarmă, care sunt indicatori că e momentul oportun pentru a întreprinde anumite schimbări; acești adolescenți sunt conștienți că nu întotdeauna viața este previzibilă și nu toate dorințele și așteptările devin reale. În plus, evidențiem la acești adolescenți abilitatea de a accepta circumstanțele și evenimentele din viață exact așa cum sunt și capacitatea de a-și revizui dorințele și obiectivele, precum și eforturile ca pe viitor să nu mai resimtă frustrare. Simțul umorului și așteptările raționale și cumpănite favorizează depășirea cu ușurință a momentelor de dificultate.

Totodată evidențiem că mai mult de jumătate din adolescenți - **52,80%** obțin un nivel **moderat de frustrare**. Circumstanțele și situațiile dificile, precum și neplăcerile prin care trec sunt percepute de adolescenți ca fiind supărătoare și indezirabile ce provoacă suferință, deranj, iritare și frustrare. Ei întâmpină dificultăți în manifestarea propriilor nevoi, opinii, năzuințe și aspirații, fapt ce îi limitează în activități și condiționează o retragere și închidere în sine, precum și anxietate, frică, îndoială și furie. Obiectivele și așteptările lor sunt nerealiste și iluzorii și nu se concretizează în rezultatele dorite.

Un *nivel ridicat* de frustrate manifestă **4,80%** din adolescenți. Adolescenții cu nivel intens și puternic de frustrare prezintă următoarele particularități: simt blocaje, enervare, supărare și iritabilitate atunci când ceva intervine cu îndeplinirea obiectivelor și viselor sale. Ei pot renunța la anumite scopuri sau activități dacă acestea li se par greu de atins. Cu ușurință

își pot pierde răbdarea, se pot simți dezamăgiți fapt ce îi poate face să renunțe să-și atingă obiectivele. Ca consecință colaterală la nivelul ridicat de frustrate, renunțare și neîndeplinire a obiectivelor poate fi și pierderea încrederii în sine sau atitudine

autodistructivă.

Continuăm cu evidențierea relației între frustrare și agresivitate prin calcularea coeficientului de corelație Pearson. Coeficientul de corelație și pragul de semnificație obținuți sunt ilustrați în tabelul 1.

Tabelul 1.

Studiul corelației între frustrare și agresivitate după coeficientul de corelație Pearson

Variabilele studiului	Coeficientul de corelație	Pragul de semnificații
Frustrare / agresivitate	$r=0,310$	$p \leq 0,01$

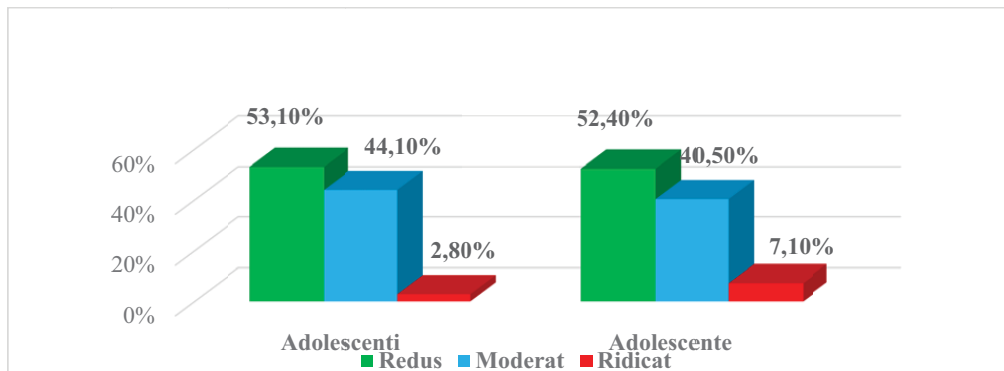
Tabelul 1 reflectă existența legăturii între frustrare și agresivitate fapt confirmat prin coeficientul de corelație ($r=0,310$, $p \leq 0,01$). Adolescenții ce prezintă nivel ridicat de frustrate totodată se caracterizează și prin nivel ridicat de agresivitate.

Nivelurile redus, moderat și ridicat de frustrare la adolescenți în funcție de gen pot fi urmărite în figura 5.

Cei mai mulți din adolescenți se caracterizează prin nivel redus și moderat de frustrare (53,10% și 44,10%), doar 2,80% din adolescenți dau dovadă de nivel ridicat de frustrare. La adolescente se păstrează aceeași tendință: 52,40% din adoles-

cenți și 40,50% din adolescente manifestă nivel redus și respectiv *nivel moderat de frustrare*. Un număr mai mare de adolescente demonstrează *nivel ridicat de frustrare -7,10%*, față de 2,80% comparativ cu adolescenții.

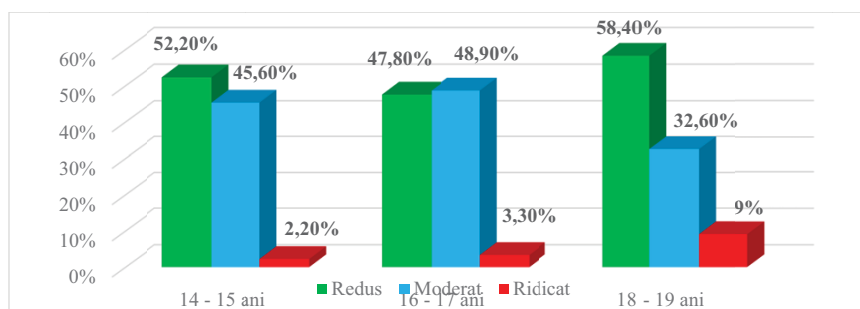
În cazul nivelului redus de frustrare adolescenții (53,10%) și adolescentele (52,40%) se caracterizează prin frecvențe apropiate. Nivelul moderat de frustrare este mai proeminent la adolescenți (44,10%) comparativ cu adolescentele (40,50%). Adolescentele (7,10%) în număr mai mare demonstrează nivel ridicat de frustrare spre deosebire de adolescenți (2,80%).

Fig. 5. Distribuția rezultatelor privind variabila frustrare la adolescenți în funcție de dimensiunea gen (%)

Studiul experimental a cuprins și surprinderea modului de manifestare a frustrării la adolescenții de diferită vârstă. Frecvențele pentru frustrare la adolescen-

ții de 14 – 15 ani, adolescenții de 16 – 17 ani și adolescenții de 18 – 19 ani sunt expuse în figura 6.

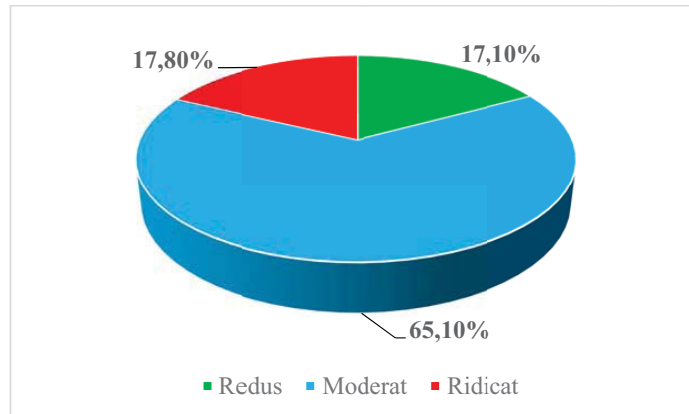
Fig. 6. Distribuția rezultatelor privind variabila frustrare la adolescenți în funcție de dimensiunea vârstă (%)

La adolescenții de 14 – 15 ani, adolescenții de 16 – 17 ani și adolescenții de 18 – 19 ani frecvențele oscilează în jurul *nivelului redus* și *moderat* de frustrare. **52,20%** din adolescenți și **45,60%** din adolescenții de 14 – 15 ani manifestă *nivel redus* și moderat de frustrare, în timp ce doar **2,20%** din adolescenți se caracterizează prin *nivel ridicat* de frustrare. La adolescenții de 16 – 17 ani frecvențele pentru *nivelurile redus* și *moderat* de frustrare sunt foarte apropiate (**47,80%** și **48,90%**), în timp ce la **3,30%** din adolescenți identificăm nivel ridicat de frustrare. Peste mai mult de jumătate din adolescenții de 18 – 19 ani demonstrează nivel redus de frustrare (**58,40%**), comparativ cu adolescenții de 14 – 15 ani și cei de 16 – 17 ani un număr mai mic de adolescenți manifestă nivel moderat de frustrare (**32,60%**), iar **9%** din adolescenți au *nivel ridicat* de frustrare.

Comparând frecvențele în funcție de vârstă menționăm că frecvența cea mai mare pentru nivelul redus de frustrare este

caracteristică adolescenților de 18 – 19 ani (**58,40%**), fiind urmați de adolescenții de 14 – 15 ani (**52,20%**) și adolescenții de 16 – 17 ani (**47,80%**). Pentru nivelul moderat de frustrare observăm o creștere a frecvenței de la începutul vârstei spre mijlocul vârstei și o descreștere către finalul vârstei adolescente (**45,60%**, **48,90%** și **32,60%**). În cazul nivelului ridicat de frustrate, odată cu înaintarea în vârstă, cresc și frecvențele: adolescenții de 14 – 15 ani: **2,20%**, adolescenții de 16 – 17 ani: **3,30%** și adolescenții de 18 – 19 ani - **9%**.

Rigiditatea este lipsa de flexibilitate și suplețe a proceselor intelectuale, inclusiv a atenției și capacității de a se pune în situația cuiva [4]. Totodată, rigiditatea poate fi înțeleasă și ca o trăsătură de personalitate prin care individul este incapabil să se adapteze la anumite circumstanțe și condiții care s-au modificat într-o manieră neașteptată și bruscă, sau la un mediu care este în continuă schimbare. Frecvențele adolescenților pentru nivelurile rigidității pot fi examinate în figura 7.

Fig. 7. Distribuția rezultatelor privind variabila rigiditate la adolescenți (%)

Aproape același număr de adolescenți (17,10% și 17,80%) manifestă nivel redus și ridicat de rigiditate. La adolescenții cu nivel redus de rigiditate observăm așa caracteristici: ei dau dovadă de rezistență mare la stresul și circumstanțele cotidiene, fapt datorat specificului reacțiilor adaptative; ei își pot argumenta opiniile și pot ajunge să fie și lideri în grupul de referință. De asemenea sunt capabili să fie flexibili, ascultători și demonstrează stabilitate emoțională și echilibru.

Un număr mai mare de adolescenți - 65,10% au **nivel moderat** de rigiditate. Acești adolescenți se adaptează cu dificultate la condițiile și exigențele în continuă schimbare a mediului și al activităților. Adolescenții preferă reguli clare și simt nevoia stabilității și siguranței în relațiile cu cei din jur. Ei, de asemeni, pot deveni destul de supărăcioși, nervoși și neliniștiți când nu primesc asta. Totodată sunt capabili de respect mutual și înțelegere.

Nivelul ridicat de rigiditate este specific pentru **17,80%** din adolescenți. Ei demonstrează insistență și perseverență accentuată, inabilitate de a ajusta acțiunile proprii nevoii de schimbare, sprijinindu-se mai mult pe propria experiență decât pe postulatele testate și dovedite de către alții. În comportamentul adolescenților cu nivel accentuat de rigiditate observăm încăpățânarea, incapacitatea de a reacționa liniștit la critici la adresa sa, emoționalitate excesivă, și dificultate de gestionare a propriilor emoții și trăiri. Acest tip de comportament este o trăsătură persistentă a adolescentului care îi reduce șansele de adaptare în condiții neobișnuite sau extreme pentru adolescent.

Continuăm cu interrelația între rigiditate și frustrare. Aceasta a fost stabilită prin calculul coeficientului de corelație Pearson. Coeficientul de corelație și pragul de semnificație atestați sunt ilustrate în tabelul 2.

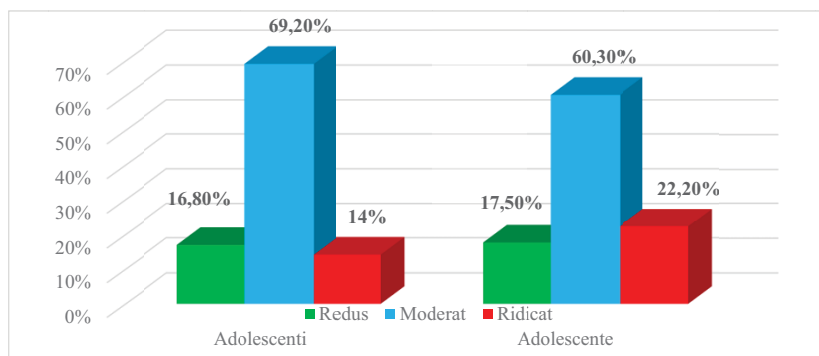
Tabelul 2.

Studiul corelației între rigiditate și frustrare după coeficientul de corelație Pearson

Variabilele studiului	Coeficientul de corelație	Pragul de semnificații
Rigiditate / frustrare	$r=0,331$	$p \leq 0,01$

În tabelul de mai sus identificăm o legătură între rigiditate și frustrare ($r=0,331$, $p \leq 0,01$). Adolescenții ce demonstrează nivel ridicat de rigiditate concomitent se caracterizează și prin nivel ridicat de frustrare.

Am investigat în plan comparativ rigiditatea la adolescenți și adolescente. Frecvențele pentru nivelurile rigidității la adolescenți și adolescente sunt prezentate în figura 8.

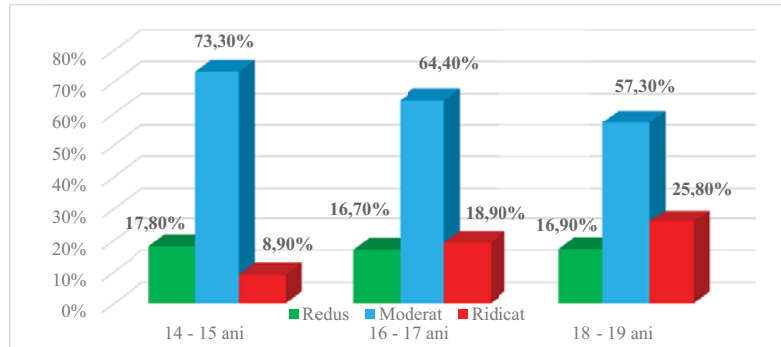
Fig. 8. Distribuția rezultatelor privind variabila rigiditate la adolescenți în funcție de dimensiunea de gen (%)

Adolescenții și adolescentele preponderent se caracterizează prin *nivel moderat* de rigiditate (69,20% și 60,30%). 16,80% și 14% din adolescenți se caracterizează prin nivel redus și ridicat de rigiditate. La adolescente frecvențele pentru nivelurile rigidității se repartizează: 17,50% din adolescente manifestă *nivel redus* de rigiditate, în timp ce 22,20% din adolescente au *nivel ridicat* de rigiditate.

Comparând frecvențele vom remarca nivelul redus al frecvenței apropiate

la adolescenți și adolescente (16,80% și 17,50%). Nivelul moderat de rigiditate este mai pronunțat la adolescenți (69,20%) spre deosebire de adolescente (60,30%). Nivelul ridicat de rigiditate este mai pregnant la adolescente (22,20%) în comparație cu cea prezentă la adolescenți (14%).

Rigiditatea a fost investigată la adolescenții de diferită vârstă. Frecvențele adolescenților pentru nivelul redus, moderat și ridicat de rigiditate sunt ilustrate în figura 9.

Fig. 9. Rezultatelor privind variabila rigiditate la adolescenți în funcție de dimensiunea de vârstă (%)

La adolescenții de 14 – 15 ani frecvențele iau forma următoarei distribuții: 17,80% din adolescenți se caracterizează prin *nivel redus* de rigiditate, la 73,30% din adolescenți observăm *nivel moderat* de rigiditate, iar la 8,90% din adolescenți atestăm *nivel ridicat* de rigiditate. În cazul adolescenților de 16 – 17 ani evidențiem: pentru 16,70% din adolescenți este particular nivelul redus de rigiditate, pentru cei mai mulți din adolescenți de această vârstă este caracteristic nivelul moderat de rigiditate (64,40%), în timp ce 18,90% din adolescenți manifestă nivel ridicat de rigiditate. 16,90% din adolescenții de 18 – 19 ani au nivel redus de rigiditate, 57,30% din adolescenți se caracterizează prin nivel moderat de rigiditate și 25,80% din adolescenți prezintă nivel ridicat de rigiditate.

Comparând frecvențele adolescenților vom remarca că pentru nivelul redus de rigiditate: frecvențele adolescenților de diferită vârstă sunt asemănătoare: adolescenții de 14 – 15 ani: 17,80%, adolescenții de 16 – 17 ani: 16,70% și adolescenții de 18 – 19 ani (16,90%). Pentru nivelul moderat de rigiditate semnalăm o descreștere a frecvenței de la 14 – 15 ani spre 18 – 19 ani (73,30%, 64,40% și 57,30%). O tendință inversă se atestă pentru nivelul ridicat de rigiditate, frecvențele cresc odată cu

înaintarea adolescenților în vârstă (8,90%, 18,90% și 25,80%).

Analiza statistică a rezultatelor evidențiază, în urma testului T-student, diferențe semnificative pentru rigiditate între rezultatele adolescenților de 14 – 15 ani (media =1,91) și cele al adolescenților de 18 – 19 ani (media =2,08), ($T=2,04$, $p \leq 0,05$) cu rezultate mai mari pentru adolescenții de 18 – 19 ani. Vom evidenția aici că adolescenții de 18 – 19 ani manifestă rigiditate mai accentuată. Putem explica rigiditatea mai puternică a adolescenților mai în vârstă prin schimbările și modificările ce se produc la finele adolescenței și anume: pregătirea și susținerea examenelor de bacalaureat, alegerea și pregătirea pentru învățământul superior sau pentru o meserie; dragostea, relațiile cu sexul opus, etc. Toate aceste alegeri cu privire la viitorul personal și profesional pot cauza stres, confuzie, frământări, impaciență și rigiditate.

Concluzii. Conform rezultatelor expuse putem formula următoarele constatări pentru agresivitate și corelatele acesteia la adolescenți: un număr mare de adolescenți se caracterizează prin nivel moderat și ridicat de agresivitate. În funcție de dimensiunea de gen nu identificăm diferențe între adolescenți și adolescente pentru nivelul moderat și ridicat de agresivitate.

vitare. Vom consemna aici că agresivitatea intensă este specifică atât adolescenților, cât și adolescentelor. Potrivit dimensiunii vârstă, vom menționa că nu sunt diferențe semnificative în rândul adolescenților de 14 – 15 ani, adolescenții de 16 – 17 ani și adolescenții de 18 – 19 ani, deși nivelul moderat de agresivitate îl evidențiem în frecvență mai mare la adolescenții de 18 – 19 ani, iar nivelul ridicat la adolescenții cu vârsta de 16 – 17 ani.

Frecvențele pentru frustrare ne permit să formulăm concluzii similare ca și pentru agresivitate. Mai mult de jumătate din adolescenți manifestă nivel moderat și ridicat la frustrare. Deși pentru frustrare nu evidențiem diferențe semnificative de gen în manifestarea acesteia la adolescenți, vom preciza că la adolescenți prevalează nivelul moderat de frustrare, iar la adolescente nivelul ridicat de frustrare. În funcție de dimensiunea de vârstă nu consemnăm diferențe în rândul adolescenților de

diferită vârstă, totuși vom menționa că cea mai mare frecvență pentru nivelul moderat de frustrate se întâlnește la adolescenții de 16 – 17 ani, iar nivelul ridicat de frustrare la adolescenții de 18 – 19 ani.

Diferențe semnificative s-au înregistrat pentru rigiditate: marea majoritate a adolescenților prezintă nivel moderat și ridicat de rigiditate. Din nou, nu constatăm diferențe semnificative pentru rigiditate la adolescenți și adolescente, dar vom concretiza că nivelul moderat de rigiditate este particular adolescenților, în timp ce nivelul ridicat este mai specific adolescentelor. Conform dimensiunii de vârstă vom specifica că adolescenții de 18 – 19 ani simt rigiditate mai puternică.

O ultimă concluzie este că adolescenții cu nivel ridicat de agresivitate demonstrează și nivel ridicat de frustrare, iar adolescenții ce prezintă nivel ridicat de frustrare se caracterizează și prin nivel ridicat de rigiditate.

Bibliografie

1. GOLU, F. *Psihologia dezvoltării umane*. București: Universitară. 2010. 315 p. ISBN 973-749-865-6.

2. PAPALIA, D., WENDKOS OLDS, S., DUSKIN FIELDMAN, R. *Dezvoltarea umană*. tr. de A. Mîndrilă-Sonetto. București: TREI. 2010. 644 p. ISBN 978-973-707-414-0.

3. RACU, IU., CECAN, D. *Studiul emoțiilor negative la adolescenți*. În: *Preocupări contemporane ale criminologiei,*

dreptului și psihologiei în condiții de pandemie: conferință științifică națională cu participare. Chișinău: Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată. 2020. p. 226 – 238. ISBN 978-9975-3314-2-5.

4. ȘCHIOPU, U. *Dicționar de psihologie*. București: Babel. 1997 p. 72. ISBN 973-48-1027-8.

5. ȘCHIOPU, U. *Psihologia modernă*. București: Romania Press. 2008. 330 p. ISBN 973-8236-91-2.

Notă: Articolul este elaborat în cadrul proiectului: Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane. *Cifrul*: 20.80009.1606.10.

Primit la redacție: 24.09.2022